

УДК 821. 161

**FORMATION OF ORAL COMPETENCES IN THE FIELD OF
PROFESSIONAL ACTIVITY OF A DOCTOR IN FOREIGN STUDENTS
ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УСНОГО МОВЛЕННЯ У СФЕРІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛІКАРЯ У ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Vekua O.V. / Векуа О.В.

c.f.s., as.prof. / к.філол.н., доц.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Володимирська, 60

Анотація: У статті розглядається професійна компетентність майбутнього лікаря як складова пізнавальної діяльності студента медичного університету, спрямована на постановку і вирішення конкретних навчальних завдань (пізнавальних, дослідницьких). Доведено, що професійно орієнтовані тексти сприяють вирішенню завдань іноземними студентами у професійній діяльності при проходженні фахової практики й формуванню професійної комунікативної компетентності.

Ключові слова: іноземний студент, медичні спеціальності, професійно орієнтований текст, мовнокомунікативні навички, формування мовнокомунікативних навичок, мовна компетентність

Вступ

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання фахової підготовки майбутніх іноземних спеціалістів-медиків, зокрема до професійного спілкування, досліджують Н. Авраменко, К. Гейченко, Ж. Рагіна й ін., проблеми адаптації іноземних студентів до українського соціальнокультурного простору – М. Іванова, В. Груцяк, І. Мельничук, О. Суригін та ін., формування професійно-комунікативної компетентності іноземних студентів – А. Приходько, О. Резван, навчання української мови в іншомовній аудиторії – З. Бакум, Л. Паламар, О. Пальчикова й ін., соціокультурний компонент у підготовці іноземних студентів-медиків – Л. Біденко, Я. Проскуркіна, О. Семенов, В. Лоншакова й ін. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує недостатньо досліджену проблему формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей.

Мета статті. У межах статті, з урахуванням наукових досліджень окреслимо найбільш ефективні педагогічні умови формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей.

Методи дослідження. Для досягнення мети використано теоретичні методи: аналіз, узагальнення навчально-методичної документації, наукових джерел, навчально-методичної літератури, нормативних освітніх документів; педагогічне спостереження за процесом українськомовного навчання іноземних студентів, що дало змогу з'ясувати стан розробленості проблеми, обґрунтувати педагогічні умови формування українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей.

Основний текст

До визначення дефініції «професійна компетентність» існують

неоднозначні підходи. Західний досвід моделювання компетентностей представлено дослідженнями Н.Хомського (1965 р., Массачусетський університет), Дж.Равена (Лондон, 1984 р.). У матеріалах Ради Європи (1990 р.), один із розробників компетентнісного підходу Г.Галажа визначив п'ять ключових компетенцій, якими повинні володіти молоді європейці: політичні і соціальні; міжкультурні, комунікативні, ІКТ-компетенції та компетенції до самоосвіти. У системі українського простору освіти проблему компетентності розробляли група відомих науковців (О.Савченко, Н.Бібік, Л.Ващенко, О.Локшина, О.Овчарук, Л.Паращенко, О.Пометун, С.Трубачова), які визначили ключові компетенції у навчанні: навчальна (уміти навчатися); громадянська; загальнокультурна; інформаційна; соціальна; здоров'язберігаюча, О.Бігич, О.Бірюк, Л.Хоружа (різновиди компетентності). Одним із критеріїв якості підготовки фахівців у медичних університетах виокремлюємо професійну компетентність. Міжнародний департамент стандартів з навчання та освіти розглядає поняття професійної компетентності як «спроможність кваліфіковано здійснювати діяльність, виконувати завдання або роботу» [7, с. 17]. С. Костюк, характеризуючи «мовну компетентність міжкультурної комунікації студентів-іноземців», зазначає, що для такої категорії студентів важливі усвідомлення ролі мови в житті соціуму, обізнаність із фонетичними, лексичними, граматичними рівнями мови для продукування мовлення, подолання бар'єрів вербального і невербального спілкування із представниками інших лінгвокультурних спільнот [2, с. 23]. Розробляючи змістове наповнення складників українськомовної професійної компетентності іноземних студентів медичних спеціальностей, ураховуємо характеристику С.Костюк, яка серед складників компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців виділяє ціннісний (усвідомлення значення мовної підготовки, оволодіння мовленнєвими, комунікативними та міжкультурними стратегіями спілкування), пізнавальний (володіння системою знань із мови, культури, історії, правил етикету, необхідних для взаємодії із представниками інших культур), дієвий (сукупність умінь і навичок застосовувати знання для розв'язання різноманітних практичних завдань), культурологічний (знання універсальних складників різних типів культур, їхніх проявів у мовленні та моделях поведінки) [2, с. 9]. Основними завданнями під час формування мовнокомунікативних навичок є: розвинути здатність іноземних студентів до розв'язання комунікативних завдань у сфері професійної діяльності, мотивувати іноземних студентів брати участь у діалоговій комунікації, демонструвати достатній рівень знань медичної термінології. Фахова комунікація в галузі медицини має свою специфіку. Особливість професії лікаря полягає в тому, що комунікація здійснюється не лише між фахівцями як інтрапрофесійна взаємодія з метою інформаційного контактування, вона може виявляти себе в інтерпрофесійній діяльності як органічний і обов'язковий складник лікарської роботи, об'єктом якої є людина. Мовний контакт з пацієнтом відбувається практично на всіх етапах роботи, в переважній більшості ситуацій – системного опитування, збору анамнезу, об'єктивного обстеження, рекомендації, перебігу лікування. Цей контакт продукує роботу

лікаря, формує її мету, завдання та засоби їх виконання.

Професіоналізм фахівця-медика, який працює у парадигмі «людина – людина», має включати в себе і психологічну компетентність (знання людей, яке безпосередньо пов'язане з спостережливістю і проникливістю; знання закономірностей поведінки, діяльності і відносин; самопізнання, самооцінка, самоконтроль, саморегуляція; знання різних стратегій, прийомів і методів ефективного спілкування. Комунікативна компетентність є невід'ємною частиною професійної діяльності індивіда, бо саме вона відображає особистісні якості та властивості фахівця, за допомогою яких він самостійно й ефективно реалізовує завдання професійної діяльності, в тому числі ті, що пов'язані з діями інших людей. Загальноживана лексика у фаховій мові зазнає певних змін, окремі слова набувають нових значень або нових відтінків. Для повноцінного спілкування треба мати необхідний словниковий запас і вміння правильно будувати речення. Формування мовної компетенції студентів-медиків залежить великою мірою від роботи викладачів мовних кафедр. Для студентів-іноземців медичних спеціальностей вивчення української мови як іноземної є одним із важливих інструментів формування професійної компетентності, Характерною особливістю професійного мовлення лікарів є те, що партнером у спілкуванні зазвичай є саме пацієнт. Суть моделі відносин «лікар – пацієнт» полягає в тому, що «лікар покликаний забезпечити компетентне медичне обслуговування хворого, засноване на співчутті та повазі людської гідності. Йому слід поважати права хворого та права своїх колег, іншого персоналу, бути правдивим і щирим. Необхідно відзначити, що характерною особливістю професійного мовлення медичних працівників є те, що їхній партнер – пацієнт, часто хвора людина або її близькі. Загальновідомо, що від якості мовленнєвої діяльності медичних працівників значною мірою залежить успіх лікування. Слово має величезне психотерапевтичне значення, тому вміння лікаря спілкуватися з хворим є надзвичайно важливою складовою у лікуванні та одужанні хворого. Звукова мова медика, якщо вона емоційна і водночас спокійна, впевнена, є найкращим методом дії на хворого. Обов'язковим для будь-якої фахової мови є вживання специфічних термінів високого рівня стандартизації, зваженість і точність формулювань. І цілком природно, що саме терміни перебувають у центрі уваги, коли йдеться про опанування фахової мови.

Висновки

Була розглянута проблема формування українськомовної комунікативної компетентності майбутнього спеціаліста, здатного розв'язувати комунікативні завдання у сфері професійної діяльності, брати участь у діалоговій комунікації; демонструвати достатній рівень знань медичної термінології, що зумовлено проходженням іноземними студентами фахової практики в лікувальних закладах України. Таким чином, моделювання в закладі вищої медичної освіти професійно орієнтованого освітнього середовища для іноземних студентів сприяє: встановленню гуманістичних міжособистісних відносин як базової основи формування основ професіоналізму майбутніх медичних працівників; використанню індивідуальних, колективних навчально-практичних завдань, що

стимулюють розвиток уміння працювати в команді; поєднанню індивідуальної та колективної форм навчальної діяльності іноземних студентів-медиків; конструюванню професійно-медичних ситуацій, що стимулюють розвиток професійної свідомості й культури спілкування студентів як медичних працівників; розвитку самостійності іноземних студентів-медиків; набуттю ними досвіду майбутньої професійної діяльності, постійному саморозвитку спрямованому на використання на практиці набутих спеціальних знань і виконання фахових функцій; включенню студентів в «імпровізоване поле діяльності» з метою забезпечення адекватних дій, притаманних професії медичного працівника; залученню іноземних студентів-медиків до проектної діяльності, спрямованої на засвоєння програмового матеріалу та практичних навичок; посиленню професійної спрямованості навчання; забезпеченню взаємозв'язку з фаховим середовищем.

Мовнокомунікативні навички представлені як сформована, доведена до автоматизму система вмінь спілкування, здатність взаємодіяти з іншими людьми, адекватно сприймати отримувану інформацію, а також правильно її передавати. Формування цих навичок залежить, насамперед, від лінгвокультурних особливостей та професійно орієнтованого навчання іноземних студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганіткевич Я. До 110-річчя Лікарської комісії НТШ : веб-сайт. URL: <http://ntsh.org/content/do-110-richchya-likarskoyi-komisiyi-ntsh>
2. Костюк С. Розвиток компетентностей міжкультурної комунікації студентів-іноземців на основному етапі навчання української мови : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2018. 23 с.
3. Назар П. С., Віленський Ю. Г., Грандо О. А. Основи медичної етики. Київ : Здоров'я, 2002. 344с.
4. Пиріг Л. Українська мова у сфері медицини в Україні – минуле і сучасність. Праці Наукового товариства ім. Шевченка. 2014. Т. 36: Лікарський збірник. Медицина і біологія. Нова серія, т. 24. С. 110–116.
5. Різник Н. А. Основи професійної комунікації : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький : Державний педагогічний університет імені Г. Сковороди. 2014. 76 с.
6. Matusitz J. Effective doctor–patient communication : An updated examination. Soc Work Public Health. 2014. № 29 (3). P. 252–266.
7. Уйсімбаєва Н. В. Розвиток професійної компетентності – шлях до підготовки висококваліфікованих фахівців. Рідна школа. 2006. № 9. С. 17–19.

Abstract. *The article considers the professional competence of the future doctor as a component of the cognitive activity of a medical university student, aimed at setting and solving specific educational tasks (cognitive, research). It is proved that professionally oriented texts contribute to the solution of tasks by foreign students in professional activity during professional practice and formation of professional communicative competence.*

Key words: *foreign student, medical specialties, professionally oriented text, language communication skills, formation of language communication skills, language competence*